

การใช้กิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนในบริบทที่มีการเรียน
การสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ (EFL)

USING ACTIVITIES TO DEVELOP ENGLISH SPEAKING SKILLS OF THE
LEARNERS IN AN ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE (EFL) CONTEXT

วนิชา สิริรังหอม¹

Wanicha Siraranghom

(Received: November 14, 2019; Revised: March 2, 2020; Accepted: March 6, 2020)

บทคัดย่อ

ในบริบทที่มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่ในโรงเรียนระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วไป การพัฒนาทักษะต่าง ๆ ทางด้านภาษาอังกฤษของผู้เรียนส่วนใหญ่จำกัด
อยู่เพียงแคในชั้นเรียนเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการพูด อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันกิจกรรม
ที่สามารถส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษมีหลากหลายรูปแบบ แต่กิจกรรมที่น่าสนใจและง่ายต่อ
การนำมาปรับใช้กับบริบทชั้นเรียนที่มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ คือ กิจกรรม
การอภิปราย (Discussion) กิจกรรมบทบาทสมมติ (Role Play) และกิจกรรมช่องว่างข้อมูล (Information
Gap) โดยกิจกรรมการอภิปรายเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกทักษะการใช้ภาษาในระดับสนทนา
และทักษะการสื่อสารระดับบุคคล (Interpersonal Skills) ในขณะที่กิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรม
ที่จำลองเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการพูดแบบไม่ตึงเครียด และสามารถ
ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจหน้าที่ของภาษาที่ใช้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป และกิจกรรมช่องว่างข้อมูล
เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกพูดได้อย่างเท่าเทียมกัน ผู้เรียนมีเป้าหมายในการพูดเดียวกัน
อย่างชัดเจน และถือว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างแรงจูงใจในการพูดได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: บริบทการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ กิจกรรมการอภิปราย กิจกรรม
บทบาทสมมติ กิจกรรมช่องว่างข้อมูล

Abstract

In the context of teaching and learning English as a Foreign language (EFL), English
skills practicing occurs mostly in the classroom, especially, English speaking skill which is
always fully learned and practiced only in the classroom. And nowadays, there are many
speaking activities that can enhance English speaking skills. However, the interesting
activities that are easy to apply to use in EFL context are discussions, role play and
information gap activities. The discussion activity is an activity which allows learners to
practice their language skills at the conversational level. It also promotes interpersonal

¹ อาจารย์กองวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กองการศึกษา โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช จ.กรุงเทพมหานคร 10220
Instructor, Humanities and Social Science Division, Academic Faculty, Navaminda Kasatriyadhiraj Royal Air Force Academy,
Bangkok 10220, Thailand. Corresponding Author E-mail: wanichasira@gmail.com

communicative skills among learners. While role play activity is a simulated event or situation in which the learners can develop their speaking skills without tension. It is able to encourage learners to understand the functions of the language used in different situations. For the Information gap activity, it can allow learners to practice speaking equally. The learners have the same clear goal in speaking. It is also considered as an activity that can create learners' motivation in speaking.

Keywords: English as a Foreign Language (EFL) Context, Discussion Activity, Role Play Activity, Information Gap Activity

บทนำ

ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ การพูดถือว่าเป็นทักษะที่สำคัญทักษะหนึ่ง เพราะเป้าหมายสูงสุดในการเรียนภาษาอังกฤษ คือ สามารถพูดสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะการพูดถือว่าเป็นทักษะหนึ่งที่พัฒนาได้ยาก เนื่องจากผู้เรียนขาดโอกาสในการฝึกใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบท EFL ที่มีการสอนแบบเน้นหลักไวยากรณ์ (Grammar) ซึ่งนักวิชาการบางท่านได้กล่าวว่า การที่ผู้เรียนมีความสามารถด้านไวยากรณ์ไม่ได้เป็นปัจจัยหลักที่สามารถบ่งบอกได้ว่า ผู้เรียนจะสามารถพูดภาษาอังกฤษได้ดี เพราะยังมีทักษะการฟัง ทักษะการอ่านซึ่งส่งผลกระทบต่อทักษะการพูดด้วย จึงกล่าวได้ว่าการเรียนแบบเน้นหลักไวยากรณ์อย่างเดียว ไม่สามารถพัฒนาทักษะการพูดได้ดีเท่าที่ควร เพราะทักษะการพูดเน้นการฝึกปฏิบัติเป็นหลัก (Celce-Murica, 2001) นอกจากนี้แล้ว ผู้เรียนในบริบท EFL นี้มีความรู้ด้านคำศัพท์จำกัด และมีปัญหาการออกเสียงภาษาอังกฤษ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความไม่มั่นใจที่จะพูด และทำให้ไม่อยากพูด หรือบางคนก็หยุดพัฒนาการพูดไป และนอกจากปัญหาที่เกิดจากตัวผู้พูดเองแล้ว ในบริบทนี้ผู้เรียนยังประสบปัญหาเรื่องการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่ไม่ส่งเสริมให้เกิดทักษะการพูด เช่นสอนเน้นหลักไวยากรณ์อย่างเดียว ไม่มีกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมการพูดให้มีประสิทธิภาพ ไม่มีการสอนคำศัพท์ที่ใช้ในบริบท และวัฒนธรรมที่หลากหลาย (Schmitt, 2012) หรือแม้แต่ไม่มีการสอนการออกเสียงภาษาอังกฤษที่ถูกต้อง ดังนั้น ในการที่จะพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนในบริบทที่มีการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ (EFL) นั้น การเรียนการสอนในชั้นเรียนจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการพัฒนาทักษะการพูด และเป็นหน้าที่ของครู ที่ต้องศึกษาปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการพูดของผู้เรียน มีการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ มีการเลือกกิจกรรมที่ส่งเสริมการพูดที่หลากหลายและเหมาะสม รวมถึงมีการสอนหลักการพูดที่เพียงพอให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ (Richard & Renandya, 2002) ครูต้องเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน เข้าใจพื้นฐาน ความสามารถของผู้เรียน และสามารถเลือกกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าพูดอย่างมั่นใจ และมีแรงจูงใจที่จะฝึกฝนการพูดทั้งในและนอกห้องเรียน

การพูดเป็น “การเปล่งคำออกมาเพื่อสื่อสาร” (Nunan, 1995) เพื่อ “การติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์ โดยใช้เสียง ภาษา แววตา สีหน้า ท่าทางต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกจากผู้พูดไปยังผู้ฟังให้เข้าใจตรงกัน” (สมจิต ชิวปรีชา, 2540) นอกจากนี้แล้ว การพูดยังหมายถึง กระบวนการในการสร้างและแบ่งปันความหมายผ่านสัญลักษณ์ที่เป็นคำพูด โดยนำเสียงมาจัดเรียงอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างประโยคที่มี

ความหมาย (Chaney, 1998) ซึ่งนับเป็น “การสื่อสารสองทาง หมายถึง การที่จะเกิดการพูดได้นั้นต้องมีผู้ฟังด้วย และในขณะเดียวกันผู้พูดต้องทำหน้าที่เป็นผู้ฟังในขณะเดียวกันด้วย” (Leong & Ahmadi, 2017)

ทักษะการพูดภาษาอังกฤษเป็นทักษะที่ทำนายสำหรับผู้เรียนที่อยู่ในบริบท EFL เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึก และความคิดเห็นของตนเองผ่านภาษาอื่น (ภาษาอังกฤษ) ที่ไม่ใช่ภาษาแม่ของตนเอง ส่วนมากผู้เรียนมักประสบปัญหาต่าง ๆ มากมายที่ปิดกั้นการสื่อสาร เช่น ผู้เรียนบางคนอาจจะหยุดพูดจากเหตุผลด้านจิตวิทยา เช่น กลัวเสียหน้า กลัวพูดผิด หรือไม่สามารถหาคำมาพูด หรือหาประโยคมาใช้ได้อย่างเหมาะสม (Leong & Ahmadi, 2017)

ทฤษฎีและกรอบแนวคิดการสอนการพูดภาษาอังกฤษในบริบท EFL

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ แบ่งออกได้เป็น 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ทักษะการพูดเป็นทักษะที่สองที่มีการพัฒนาการเรียนการสอนแบบก้าวกระโดด ในหลาย ๆ ประเทศจาก 40 ปีที่ผ่านมา (Derakhshan et al., 2016) จุดมุ่งหมายในการสอนพูด คือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Sartika, 2016) เพื่อเป็นการรักษาและสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น หรือเพื่อการเจรจาต่อรอง ทั้งนี้ทักษะการพูดที่ดียังสามารถสร้างความประทับใจแก่คู่สนทนาได้อีกด้วย (Derakhshan et al., 2016) ถึงอย่างไรก็ตาม Ur (1996 อ้างใน Afrizal, 2015) ได้กล่าวถึงอุปสรรคในการสอนพูด 4 ด้าน ดังนี้

1. ปัญหาทางจิตวิทยาที่เกิดจากผู้พูด เช่น มีความกังวลว่าจะพูดผิด กลัวการวิพากษ์วิจารณ์ กลัวเสียหน้า หรืออาย
2. ไม่มีความรู้ในเรื่องที่จะพูด หรือไม่มีความคิดเห็นต่อเรื่องที่จะพูด
3. ไม่มีโอกาสได้ฝึกพูด เพราะในบางชั้นเรียนจะมีผู้เรียนบางคนหรือบางกลุ่มที่ผูกขาดการพูด
4. การใช้ภาษาแม่ในการสื่อสารในการเรียนภาษาอังกฤษ บางชั้นเรียนจะใช้ภาษาแม่ในการสื่อสารเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสฝึกพูดภาษาอังกฤษ

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ในบริบท EFL ได้มีการเรียนหลักภาษาเป็นอันดับแรกในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ดังนั้น ผู้เรียนจึงไม่สามารถสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษได้ นอกจากนี้แล้ว ทักษะการพูดถือว่าเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์ที่มาจากพื้นฐานต่างกัน ดังนั้น ในการสอนการพูด ผู้สอนจึงไม่สามารถสอน หรือถ่ายทอดสิ่งเหล่านั้นได้ทั้งหมด แต่สิ่งที่ผู้สอนสามารถทำได้ ก็คือ การสร้างความเข้าใจของวัฒนธรรมที่แตกต่างกันให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งการสอนทักษะการพูดไปพร้อม ๆ กัน (Derakhshan et al., 2016) นอกจากนี้ ความรู้ด้านหลักภาษาอย่างเดียวไม่สามารถทำให้ผู้เรียนสามารถพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้พูดยังต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดเรียบเรียงข้อมูล และภาษาในสถานการณ์เฉพาะด้วย (Harmer, 2001)

ดังนั้น การส่งเสริมทักษะการพูดในบริบท EFL จึงจำเป็นที่จะต้องมีการส่งเสริมการเรียนการสอนทักษะการพูดในชั้นเรียน โดย Harmer (2007) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ต้องจัดกิจกรรมการพูดว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกพูด และใช้ภาษา เพราะผู้เรียนในบริบท EFL ไม่มีโอกาสได้พูดในสถานการณ์จริง หรือในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้การฝึกพูดผ่านกิจกรรมในชั้นเรียนยังทำให้ผู้เรียนได้ทราบความสามารถทางการพูดของพวกเขาอยู่ในระดับใด และที่สำคัญที่สุด กิจกรรมการพูดในชั้นเรียนนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ทักษะที่เรียนมาทั้งหมด เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ได้ใช้ภาษาอังกฤษ สร้างโอกาสให้ได้คิด ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถนำเอาทักษะเหล่านี้ไปใช้ได้โดยอัตโนมัติ ถ้ามีการฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ

สอดคล้องกับ Riyanto (2015) ที่กล่าวว่า การฝึกในชั้นเรียนนี้ถือเป็นโอกาสเดียว และโอกาสสำคัญที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้คำ หรือประโยคภาษาอังกฤษได้คล่องในสถานการณ์ต่าง ๆ

นอกจากนี้ นักภาษาศาสตร์หลายท่านได้เสนอทฤษฎี วิธีการ หรือข้อควรตระหนักในการสอนการพูด Brown (1994) ได้เสนอข้อพิจารณาในการสอนพูดผ่านกิจกรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ใช้เทคนิคที่ครอบคลุมความต้องการของผู้เรียน โดยเน้นเรื่องความถูกต้องของภาษา เนื้อหา ความหมายในการสื่อสาร หรือความคล่องในการใช้ภาษา

2. หาวิธีที่สามารถสร้างแรงจูงใจจากข้างใน (Intrinsic Motivation) ให้กับผู้เรียน

3. มีการนำเอาภาษาที่ใช้จริงในชีวิตประจำวันมาสอน

4. มีการให้ข้อเสนอแนะ และข้อแก้ไขที่เพียงพอและเหมาะสมแก่ผู้เรียน

5. มีการสอนการพูด และการฟังไปในคราวเดียวกันอย่างเหมาะสม

6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกพูดอย่างแท้จริง

7. แนะนำกลวิธีการพูดที่หลากหลายแก่ผู้เรียน

Harmer (2001) ได้เสนอว่าการสอนพูดให้มีประสิทธิภาพนั้น ครูไม่ใช่ให้ความรู้ด้านภาษา อย่างเดียว แต่ยังต้องชี้แนะให้ผู้เรียนให้ความสำคัญกับการจัดลำดับข้อมูล และภาษาในขณะพูดด้วย ทั้งนี้ผู้พูดต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของการพูดภาษาอังกฤษ ซึ่งประกอบไปด้วย

1. Connected Speech คือ การเชื่อมต่อ ดัดแปลง เว้น เพิ่ม และลดเสียงในขณะพูด

2. Expressive Device คือ การเปลี่ยนระดับเสียง (Pitch) การเน้นคำ ความดัง และเร็วในการออกเสียงบางเสียง และมีการแสดงความรู้สึกผ่านสีหน้า และท่าทาง

3. Lexis and Grammar คือ คลังคำศัพท์และไวยากรณ์ การพูดโดยทั่วไปโดยธรรมชาติจะต้องใช้คลังคำศัพท์ สร้างเป็นวลี หรือประโยคจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพูดในสถานการณ์ที่ต้องใช้ลักษณะเฉพาะทางภาษา เช่น การกล่าวคำขอโทษ การขอร้อง หรือการกล่าวชม เป็นต้น

4. Negotiation Language คือ การพยายามอธิบายถึงบางสิ่งบางอย่าง หรือสถานการณ์หนึ่ง ๆ โดยการใช้คำศัพท์ และประโยคมาช่วยในการอธิบายเพื่อทำให้การสื่อสารชัดเจน และบรรลุเป้าหมาย

ดังนั้น ในการพัฒนาทักษะการพูด ครูควรมีวิธีและกิจกรรมส่งเสริมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และระดับความสามารถทางภาษาของผู้เรียน โดย Hedge (2016) เสนอแนะว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการพูดแบ่งออกเป็น สองกลุ่มหลัก ๆ คือ กิจกรรมที่เน้นการพูดให้ถูกต้องตามหลักภาษา (Accuracy-Based Activities) และกิจกรรมที่เน้นการพูดให้คล่อง (Fluency-Based Activities) และเป็นธรรมชาติ และสำหรับบทความนี้จะกล่าวถึงกิจกรรมที่เน้นความคล่องและเป็นธรรมชาติ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมการเรียนการสอนพูด และเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน สามารถนำมาใช้ในบริบท EFL และสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนได้จริง กิจกรรมส่งเสริมการพูดที่จะกล่าวถึงประกอบไปด้วย กิจกรรมการอภิปราย (Discussion) กิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) และกิจกรรมช่องว่างข้อมูล (Information Gap)

กิจกรรมส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

1. กิจกรรมการอภิปราย (Discussion)

Souhila (2015) กล่าวว่า กิจกรรมการอภิปรายเป็นกระบวนการพูดเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อที่จะหาข้อใจที่ที่ดีที่สุด หรือเพื่อเป็นการแสดงความคิดเห็น Hedge (2016) กล่าวเพิ่มเติมว่า การอภิปรายเป็นกิจกรรมส่งเสริมการพูดที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูดอย่างแท้จริงกิจกรรมหนึ่ง โดยกิจกรรมนี้

สามารถออกแบบให้ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้โดยการหาหัวข้ออภิปรายที่มีความหลากหลาย หรือ ตรงกับความสนใจของผู้เรียน เช่น ประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ประวัติศาสตร์ หรือหัวข้อที่เป็นที่กล่าวถึง ในปัจจุบัน (Hot Issues) ในกิจกรรมนี้ผู้เรียนจะถูกฝึกให้แสดงความคิดเห็น ให้แสดงความคิดเห็นด้วยความเห็นที่แตกต่าง แสดงความชอบ หรือเปรียบเทียบในประเด็นต่าง ๆ

ในกิจกรรมการอภิปราย ผู้เรียนจะถูกมอบหมายให้อภิปรายตามหัวข้อที่ได้รับ ผู้เรียนแลกเปลี่ยน และแบ่งปันข้อมูลภายในกลุ่ม โดยพวกเขาต้องมีความรู้ในหัวข้อที่จะอภิปราย และต้องมีข้อมูลสนับสนุน ในสิ่งที่พูด หรืออภิปรายให้มีความน่าเชื่อถือ เช่น แสดงผลการวิจัย ข้อมูลเชิงสถิติ หรือจากประสบการณ์จริงของผู้พูด จากกิจกรรมนี้ผู้เรียนจะได้เรียนรู้การพูดโต้ตอบ และการมีปฏิสัมพันธ์ผ่านการพูดกับผู้อื่น ทั้งนี้ก่อนเริ่มกิจกรรม ครูควรแนะนำหัวข้อให้ผู้เรียน และชี้แนะแนวทาง และข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับหัวข้อนั้น ๆ ก่อน เช่น ยกตัวอย่างประเด็นที่ผู้เรียนสามารถนำมาพูดได้ และที่สำคัญครูต้องบอกให้ผู้เรียนทราบว่าการอภิปรายนั้นไม่มีถูกหรือผิด แต่เป็นกระบวนการแบ่งปันข้อมูล แสดงความคิดเห็น โดยกิจกรรมการอภิปรายจะประสบความสำเร็จได้ ครูควรตระหนักถึงข้อปฏิบัติต่อไปนี้

1. ให้ข้อมูลอย่างเพียงพอเกี่ยวกับหัวข้อที่จะอภิปราย และแนะนำรูปแบบภาษา (Language Forms) แก่ผู้เรียนด้วย
2. ให้ผู้เรียนมีส่วนในการเสนอหัวข้อ เพราะถ้าหัวข้อไม่อยู่ในความสนใจ พวกเขาก็จะไม่เกิดแรงจูงใจในการอภิปราย
3. บอกจุดมุ่งหมายในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการพูด
4. แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทุกคน และเพื่อง่ายต่อการควบคุม
5. การอภิปรายควรใช้เวลา 8-10 นาที โดยครูควรเป็นผู้ควบคุมการอภิปราย
6. ครูควรให้ผลหลังการพูดอภิปราย เพราะผู้เรียนต้องทราบว่า ความสามารถของพวกเขาอยู่ในระดับใด

ในขณะเดียวกัน Hedge (2016) ได้เสนอข้อควรพิจารณาสำหรับครู ในการออกแบบกิจกรรมการอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่ต้องใช้ในการส่งเสริมการพูดอภิปรายต้องมีอย่างน้อยแค่ไหน และจะนำเสนออย่างไรกับผู้เรียน
2. ลักษณะการอภิปรายต้องเป็นแบบไหน เช่น แบบการแบ่งกิจกรรมออกเป็นช่วง ๆ หรือการแบ่งหน้าที่การพูดในกลุ่ม
3. กิจกรรมสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้เทคนิคการต่อรองทางภาษาให้ได้มากที่สุดอย่างไร
4. ตั้งจุดมุ่งหมายอย่างไร
5. ให้ข้อเสนอแนะหลังกิจกรรมอย่างไร
6. สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้มากที่สุดอย่างไร

ดังนั้น ครูจึงควรคำนึงถึงความสามารถของผู้เรียนว่าสามารถพูดอภิปรายได้หรือไม่ รวมถึงมีการให้ผู้เรียนเตรียมหัวข้อ คำถาม คำศัพท์ ก่อนที่จะเริ่มกิจกรรม นอกจากนี้แล้วหัวข้อการอภิปรายต้องเหมาะสม ไม่ส่อเสียด ล้อเลียน หรือคลุมเครือ และที่สำคัญที่สุด ครูต้องออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพกับผู้เรียน เช่น จัดให้มีการอภิปรายแบบแบ่งหน้าที่ชัดเจน (Structured Discussion) เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างเท่าเทียมและครบถ้วน (British Council, 2015)

ขั้นตอนการทำการกิจกรรมการอภิปราย

Riyanto (2015) ได้เสนอขั้นตอนการสอนการพูดผ่านกิจกรรมการอภิปรายเป็น 3 ขั้นตอน คือ ก่อน ระหว่าง และหลังการอภิปราย โดยในขั้นตอนก่อนอภิปราย ครูแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย 3-6 คน ให้แต่ละกลุ่มมีหัวข้ออภิปรายที่แตกต่างกันออกไป และให้ร่วมกันอภิปราย และจดรายละเอียดสำคัญของหัวข้อเหล่านั้น ในขั้นตอนระหว่างอภิปราย ครูให้เวลาผู้เรียนในการอภิปรายในกลุ่มประมาณ 8-10 นาที หลังจากนั้นก็เลือกตัวแทนกลุ่มออกไปรายงานหน้าชั้น และขั้นตอนสุดท้าย คือ ขั้นตอนหลังอภิปราย ครูหรือสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ จะมีการตั้งคำถามกับผู้นำเสนอ และสมาชิกในกลุ่มแต่ละกลุ่ม

ในขณะเดียวกัน Harmer (2005) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนก่อนเริ่มกิจกรรม ครูควรชี้แจงเป้าหมายของกิจกรรมการอภิปราย เช่น อภิปรายเพื่อหาข้อสรุปหรือเพื่อแบ่งปันความคิดเห็น หลังจากนั้นครูต้องใช้เวลากับผู้เรียนในการระดม และเรียบเรียงความคิดก่อนที่จะเริ่มกิจกรรม โดยสรุปแล้ว Harmer (2005) ได้เสนอขั้นตอนการทำการกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. เตรียมผู้เรียนให้เข้าใจหัวข้อ และภาษาที่ต้องใช้ในการพูด
2. ให้ผู้เรียนมีส่วนเลือกหัวข้อที่พวกเขาสนใจ และหัวข้อควรมีความหลากหลาย เช่น ข่าวปัจจุบัน การวางแผนเที่ยวช่วงปิดเทอม หรือเพื่อนจากสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น ถ้าหัวข้อยากและไกลตัวเกินไปจะทำให้ผู้เรียนพูดไม่ได้ และไม่มีแรงจูงใจในการพูด
3. วางเป้าหมาย หรือผลที่จะได้รับหลังจากการอภิปราย เช่น ความคิดเห็นของกลุ่มอื่นเกี่ยวกับหัวข้อของกลุ่มตนเอง เป็นต้น
4. แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยเล็ก ๆ เพราะถ้าเป็นกลุ่มใหญ่ ผู้เรียนจะไม่สามารถเข้าถึงกิจกรรมได้ครบทุกคน
5. กำหนดเวลาที่เหมาะสมในการทำการกิจกรรม ช่วงเวลาที่เหมาะสม คือ 8-10 นาที
6. ให้ผู้เรียนได้มีอิสระในการพูดตามวิธีการของตนเอง และอย่าคาดหวังว่าผู้เรียนทุกคนจะมีความสามารถเท่าเทียมกัน หรือสามารถดำเนินการอภิปรายได้อย่างต่อเนื่อง และลื่นไหลเหมือนกันทุกกลุ่ม
7. ทำกิจกรรมหลังพูดแบบ Topical Follow Up เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รายงานผลเกี่ยวกับหัวข้อการอภิปรายของพวกเขาเอง
8. ทำกิจกรรมหลังการพูดแบบ Linguistic Follow Up โดยครูเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะทางการใช้ภาษา แก่ผู้เรียน เช่น ปัญหาด้านไวยากรณ์ ปัญหาในการออกเสียง เป็นต้น

กิจกรรมการอภิปรายมีทั้งประโยชน์และข้อจำกัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การเรียนรู้ และความสามารถของผู้เรียนเป็นหลัก

ประโยชน์และข้อจำกัดของกิจกรรมการพูดอภิปราย

Hedge (2016) ได้กล่าวถึงข้อดีของกิจกรรมการพูดอภิปรายว่า เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนใช้ภาษาในการดำเนินบทสนทนา และนอกเหนือจากนั้น กิจกรรมนี้ยังสามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) ได้ด้วย เช่น รู้ว่าต้องพูดและเว้นจังหวะเพื่อให้ผู้อื่นได้พูดเวลาใด การเปลี่ยนประเด็นการพูด และทักษะการกระตุ้นให้คู่สนทนาได้พูด และมีส่วนร่วมในการพูด ในขณะเดียวกัน กิจกรรมนี้ยังมีข้อจำกัด เช่น อาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด เพราะไม่มีความรู้ หรือความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่จะอภิปราย หรือไม่คุ้นเคยกับกิจกรรมประเภทนี้ เพราะบางคนไม่เคย แม้แต่จะอภิปรายหัวข้อนั้น ๆ ในภาษาแม่ของตนเอง ข้อจำกัดอีกข้อคือ การพูดอาจถูกครอบงำโดยผู้เรียนที่มีความมั่นใจและกล้าแสดงออกมากกว่า ทำให้ผู้เรียนคนอื่นไม่มีโอกาสได้พูด หรืออาจเกิดจากตัวครูเอง

ที่พยายามกระตุ้นผู้เรียนที่อ่อนให้พูดมากขึ้นไป จนทำให้นักเรียนคนอื่นไม่มีโอกาสได้พูดอย่างเต็มที่ ดังนั้น ครูควรเตรียมการในการจัดกิจกรรมอย่างดี โดยให้ความรู้เกี่ยวกับหัวข้อที่เรียนก่อนเริ่มกิจกรรม และแนะนำคำ วลี หรือประโยคต่าง ๆ ที่สามารถใช้ในการอภิปรายให้ผู้เรียนได้ศึกษาก่อนเริ่มกิจกรรม นอกจากนี้แล้วครูควรมีการวางแผนการทำกิจกรรมออกเป็นระยะ ๆ เช่น ระยะเตรียมการ เช่น มีการระดมสมอง หรือการเขียนบันทึกข้อความสั้น ๆ เกี่ยวกับหัวข้อนั้น ๆ เพื่อเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับหัวข้อที่ผู้เรียนจะทำการอภิปราย และระยะการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการพูดในแต่ละประเด็น เพื่อให้ผู้เรียนได้เตรียมพร้อม และเกิดความมั่นใจในการพูด สุดท้ายแล้วในการทำกิจกรรมการอภิปรายนั้น ครู และผู้เรียนต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการพูดร่วมกัน เช่น พูดอภิปรายเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น หรือพูดอภิปรายเพื่อแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้หลังจากเสร็จกิจกรรม ครูควรมีข้อเสนอแนะแก่ผู้เรียนด้วย

กิจกรรมการอภิปรายเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความสามารถทางภาษาในระดับหนึ่ง เพราะผู้เรียนต้องใช้ภาษาในการสื่อและแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้ผู้เรียนต้องมีความรู้ในหัวข้อที่จะอภิปรายในคราวเดียวกันด้วย และการที่จะออกแบบกิจกรรมการอภิปรายให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด หัวข้อการอภิปรายต้องน่าสนใจ และมีประเด็นให้อภิปรายได้หลากหลาย และที่สำคัญที่สุดก็คือ ก่อนที่จะเริ่มกิจกรรม ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เตรียมข้อมูล และฝึกปฏิบัติก่อนการอภิปรายจริง

กิจกรรมที่จะกล่าวถึงในลำดับต่อไป เป็นกิจกรรมที่นิยมจัดในชั้นเรียนภาษาอังกฤษ เพราะเชื่อว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และให้ความสนุกสนานไปในคราวเดียวกัน

2. กิจกรรมบทบาทสมมติ (Role Play)

Souhila (2015) กล่าวว่า กิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เป็นที่นิยม และมีประสิทธิภาพมากกิจกรรมหนึ่ง เป็นกิจกรรมพัฒนาทักษะการพูดของผู้เรียนผ่านการจำลองเหตุการณ์ และเป็นกิจกรรมที่ลดความกลัวที่จะพูด แม้แต่ในผู้เรียนที่ไม่มีความสามารถทางด้านภาษาพูด ก็มีโอกาสดูอย่างไม่เครียด เพราะกิจกรรมนี้ถูกจัดในรูปแบบกิจกรรมกลุ่ม นอกจากนี้ กิจกรรมแสดงบทบาทสมมติยังสามารถพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารแก่ผู้เรียนได้ โดยผู้เรียนจะแสดงบทบาทเป็นผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ โดย Harmer (1998) ได้กล่าวว่า ในการทำกิจกรรมนี้ ผู้เรียนต้องจินตนาการ เพื่อแสดงบทบาทเป็นผู้อื่นในสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป Nunan (2005) กล่าวเสริมว่า กิจกรรมบทบาทสมมติ หมายถึง กิจกรรมการพูดที่ผู้เรียนต้องแสดงบทบาทเป็นผู้อื่น เพศอื่น หรืออาชีพอื่น นอกจากนี้เขายังอธิบายต่อว่า กิจกรรมบทบาทสมมติช่วยส่งเสริมทักษะการสื่อสารหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเจรจาเพื่อสร้างสัมพันธ์ ตอรองซื้อขาย แก้ปัญหา และขอข้อมูล เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกพูด และได้รับความสนุกสนานไปในคราวเดียวกัน โดย Kusnierek (2015) กล่าวว่า ครูควรมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม เพราะถ้าครูไม่แสดงถึงความตื่นเต้นที่จะทำแล้ว คงยากที่ผู้เรียนจะสนุกสนานกับกิจกรรมนี้ได้

ขั้นตอนการทำกิจกรรมบทบาทสมมติ

Kusnierek (2015) ได้แบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบไปด้วย 1) การมีส่วนร่วม (Engage Stage) 2) การเรียนรู้ (Study Stage) และ 3) การนำไปใช้ (Activate Stage) โดยขั้นตอนการมีส่วนร่วม (Engage Stage) ครูจะอธิบายและชักจูงให้ผู้เรียนอยากมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เช่น เล่าเรื่อง หาภาพประกอบ หรืออาจจะเปิดวิดีโอ เพื่อดึงความสนใจ (Harmer, 2012) จากนั้นผู้เรียนจะได้ศึกษา เรียนรู้ (Study Stage) หลักภาษาใหม่ ๆ เช่น หลักไวยากรณ์ คำศัพท์ เพื่อใช้ในกิจกรรมใน

ขั้นตอนนี้ ผู้เรียนต้องดึงเอาความรู้เก่าและความรู้ใหม่มาใช้ร่วมกัน โดยผู้เรียนจะได้ฝึกอย่างอิสระ และจะพยายามดึงความรู้ที่มีอยู่มาใช้ร่วมกับความรู้ใหม่ที่ได้รับเพื่อแสดงให้ถึงบทบาทมากที่สุด (Activate Stage) โดยกระบวนการเรียนจะเป็นแบบมีส่วนร่วม เรียนรู้ และนำไปใช้ หรือ ESA (Engage, Study, and Activate) เป็นการนำเอาความรู้ไปใช้ ผ่านกระบวนการกระทำที่เป็นรูปธรรม โดยผู้เรียนไม่ต้องเรียนซ้ำ ๆ จากบทพูดที่เป็นรูปแบบ (Fixed Patterns) ในบทเรียนเพียงอย่างเดียว แต่พวกเขาสามารถเลือกใช้ภาษาได้อย่างอิสระ (Harmer, 1984)

นอกจากนี้ นักภาษาศาสตร์หลายท่านได้แนะนำขั้นตอนการทำกิจกรรมบทบาทสมมติ ซึ่งกิจกรรมนี้แบ่งออกได้เป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นแสดง และขั้นหลังการแสดง

1. ขั้นเตรียมการ คือ ให้ผู้เรียนได้เตรียมบท ทำความเข้าใจกับบท ช่วงเวลานี้ผู้เรียนจะได้มีโอกาสทำงานเป็นกลุ่ม และมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนอย่างอิสระ เช่น การศึกษาคำศัพท์ที่ยาก ๆ ก่อนกิจกรรม เพื่อสร้างความมั่นใจก่อนแสดง

2. ขั้นแสดง ผู้เรียนพยายามที่จะแสดงบทบาทที่ตัวเองได้รับ ขั้นตอนนี้ครูจะได้ทราบว่าผู้เรียนมีความเตรียมพร้อม มีความสามารถทางภาษา และเข้าใจบทบาทของตนเองมากน้อยเพียงใด

3. ขั้นหลังการแสดง ผู้เรียนจะได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม ซึ่งข้อคิดเห็นเหล่านี้ยังเป็นประโยชน์กับครูในการเตรียมกิจกรรมครั้งต่อไป นอกจากนี้แล้วครูต้องให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้เรียนเพื่อเป็นแนวทางที่ถูกต้องในการทำกิจกรรมครั้งต่อไปด้วย

และการใช้กิจกรรมการแสดงบทบาทสมมตินี้จะประสบความสำเร็จได้นั้น ครูควรตระหนักถึงข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. เตรียมบทบาทสมมติ หรือบทบาทที่ผู้เรียนจะได้ใช้ในอนาคตการทำงาน
2. สรุป และอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท รวมถึงแจ้งจุดประสงค์ของกิจกรรมแก่ผู้เรียน
3. เลือกผู้เรียน หรืออาจให้ผู้เรียนอาสาเพื่อทำกิจกรรม
4. อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนในการแสดงบทบาทต่าง ๆ เช่น จัดหาอุปกรณ์ และสถานที่
5. สร้างบรรยากาศให้เข้าใจ โดยการสร้างบทบาทที่ผู้เรียนคาดเดาไม่ได้เพื่อความสนุกสนาน
6. ให้ข้อเสนอแนะ และถามถึงข้อเสนอแนะเมื่อจบกิจกรรม (Nurbaya et al., 2016)

กิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึก และได้รับความสนุกสนาน ซึ่งสามารถสร้างแรงจูงใจให้อยากเข้าร่วมกิจกรรมได้ง่าย แต่ในบางบริบทกิจกรรมนี้ก็ไม่สามารถพัฒนาทักษะการพูดได้อย่างเต็มที่ ดังที่จะได้กล่าวในประเด็นต่อไป

ประโยชน์ และข้อจำกัดของกิจกรรมบทบาทสมมติ

ครูบางคนคิดว่ากิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่ไม่เหมาะที่จะทำในชั้นเรียน เพราะจะทำให้เกิดความวุ่นวายในชั้นเรียน รวมทั้งผู้เรียนบางคนไม่กล้าที่จะแสดงบทบาท และปัญหาใหญ่ คือความสามารถของผู้เรียนมีน้อยเกินไป แต่ในความเป็นจริงแล้วบทบาทสมมติมีประโยชน์กับการเรียนการสอนในบริบท EFL เป็นอย่างมาก ดังที่ Kowalska (1991) เชื่อว่ากิจกรรมนี้สามารถพัฒนาความคล่องในการพูดภาษาอังกฤษ ทำให้เข้าใจหน้าที่ของภาษา เช่น การกล่าวคำขอโทษ ทักทาย หรือการกล่าวคำชม และเป็นกิจกรรมที่ได้ผลกว่ากิจกรรมอื่น ๆ เพราะเป็นการฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม เป็นการฝึกใช้วัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) (เป็นการศึกษาวิธีการใช้ถ้อยความ (Utterance) เพื่อสื่อความหมายในการสื่อสาร) ในสถานการณ์ที่หลากหลาย ใช้ภาษาในการสร้างสัมพันธ์ภาพซึ่งไม่มีสอนในหลักสูตรหรือแบบเรียนทั่วไป เหตุผลอีกข้อ คือ เป็นการเตรียมผู้เรียนเพื่อการสื่อสารในโลกแห่งความ

เป็นจริง ซึ่งห้องเรียนถือเป็นสถานที่จำลองเพื่อฝึกซ้อมการใช้ภาษาเพื่อใช้ในการทำงานและใช้ในชีวิตจริง (Porter-Ladousse, 1987) ทั้งนี้ Kowalska (1991) ยังกล่าวเสริมว่า กิจกรรมบทบาทสมมติสามารถสร้างจินตนาการ และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนได้ ข้อดีอีกประการหนึ่ง คือ ทำให้ผู้เรียนไม่อายที่จะพูด เพราะพวกเขาต้องแสดงเป็นบุคคลอื่น และยังได้รับความสนุกสนานไปในคราวเดียวกัน

Anderson (2006); Ladousse (2004) และ Rogers and Evans (2008) กล่าวไว้ว่า กิจกรรมบทบาทสมมติมีประโยชน์มาก เพราะกิจกรรมนี้สามารถพัฒนาทักษะด้านสังคมเพื่อการสื่อสารกับผู้อื่น พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้ที่ดี ส่งเสริมผู้เรียนให้รับรู้เข้าใจ และโต้ตอบซึ่งกันและกัน รวมถึงผู้เรียนจะได้ฝึกในสิ่งแวดล้อมที่พวกเขาคิดว่าปลอดภัย (ไม่ได้เป็นตัวเอง) ซึ่งผู้เรียนจะได้รับความสนุกสนาน และเรียนรู้ได้ดีขึ้น สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในหมู่เพื่อน ในขณะเดียวกันผู้เรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์ที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น และได้ฝึกการออกเสียงสำเนียงที่ถูกต้อง และที่สำคัญกิจกรรมนี้สามารถส่งเสริมการพูดแบบสื่อสารสองทาง ทำให้การเรียนการพูดไม่น่าเบื่อ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะด้านพฤติกรรม (Behavioral Skills) ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่กดดันด้วย (Nurbaya et al., 2016)

ทั้งนี้ Hedge (2016) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของกิจกรรมบทบาทสมมติได้อย่างน่าสนใจว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้เป็นกลุ่มใหญ่ โดยจำลองจากสถานการณ์จริง และสามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคลได้ดี กิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่ง่าย ถ้าเปรียบเทียบกับกิจกรรมการอภิปราย เพราะผู้ทำกิจกรรมไม่จำเป็นต้องหาข้อมูล หรือมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่แสดง เหมือนกับการอภิปราย สำหรับผู้เรียนที่ชอบการแสดงออก พวกเขาจะสนุกกับการทำกิจกรรมนี้ เพราะมีโอกาสได้ใช้ภาษาในสถานการณ์ที่หลากหลาย

ในทางตรงกันข้าม Hedge (2016) ได้กล่าวถึงข้อควรระวังในการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติว่า อาจทำให้ผู้เรียนได้รับบทพูดไม่เท่ากัน ทำให้เกิดการเหลื่อมล้ำในการฝึก รวมถึงถ้ามีการออกแบบบทบาทที่ไม่มีประสิทธิภาพ เช่น มีบทพูดที่โต้ตอบกันน้อยเกินไป จะทำให้ผู้เรียนไม่ได้ฝึกการใช้ภาษาอย่างเต็มที่ ข้อจำกัดอีกประเด็นหนึ่งคือ การที่ผู้เรียนไม่สามารถเข้าถึงบทบาทที่ครูต้องการเน้น ทำให้การฝึกไม่บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ หรือแม้แต่บางครั้งการแสดงบทบาทที่เป็นอาชีพต่าง ๆ ที่เกินจริง หรือเป็นเรื่องไกลตัวผู้เรียน ก็อาจทำให้เป็นการฝึกที่สูญเปล่าไม่มีประโยชน์ และไม่ได้ใช้จริงในอนาคต

Thornbury (2005) ได้กล่าวถึง ข้อจำกัดของกิจกรรมบทบาทสมมติ คือ ผู้เรียนไม่กล้าแสดงออกต่อหน้าผู้อื่น แต่ปัญหานี้สามารถแก้ไขได้โดยให้มีการเตรียมพร้อม ครูสามารถทำให้นักเรียนมีความพร้อมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ก่อนเริ่มกิจกรรม ซึ่งการเตรียมพร้อมสามารถลดความเครียด และเพิ่มความมั่นใจให้แก่ผู้เรียนได้

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การประเมินกิจกรรม การประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมบทบาทสมมติทำได้โดยการวิเคราะห์ว่าผู้เรียนสามารถใช้คำศัพท์ ประโยค และบทสนทนาเกี่ยวกับบทนั้น ๆ ได้อย่างเข้าใจหรือไม่ และการประเมินอีกวิธีหนึ่ง คือ ทดสอบผู้เรียนโดยการถามความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทที่ได้รับ ถามคำถามเกี่ยวกับบท ให้ผู้เรียนพูดซ้ำประโยคที่ใช้ในการแสดง หรือให้แปลบทพูดเป็นภาษาที่หนึ่ง เพื่อเป็นการตรวจสอบความเข้าใจและความสามารถของผู้เรียน (Huang, 2008)

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นทำให้เห็นได้ว่า การแสดงบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่สร้างเสริมความสามารถในการใช้ภาษา ไม่ว่าจะเป็นการพูด การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือแม้แต่เป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนอยากพูด และสามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน เพราะการเรียนการสอน

ที่สนุกสนานจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่แท้จริง (Nurbaya et al., 2016) ถึงอย่างไรก็ตาม กิจกรรมจะเกิดประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับการเตรียมกิจกรรมของครูเป็นหลัก ครูควรสอนหรือเสนอแนะภาษาที่ต้องใช้ในการพูดตามบทบาทก่อน ไม่ว่าจะเป็นหลักไวยากรณ์ คำศัพท์ที่จำเป็นในแต่ละสถานการณ์และบทบาท Kusnierek (2015) ทั้งนี้การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกซ้อมก่อนแสดงจริงนั้นสำคัญมาก เพราะเป็นการสร้างความมั่นใจว่าผู้เรียนเข้าใจบทบาท และภาษาที่ต้องใช้ได้อย่างถูกต้องก่อนเริ่มกิจกรรม Budden (2004) ยังได้ให้ข้อเสนอแนะว่า กิจกรรมนี้ไม่ควรที่จะง่ายหรือยากจนเกินไป ครูควรพิจารณาความสามารถของผู้เรียนเป็นหลัก เพราะจุดมุ่งหมายหลักของกิจกรรมนี้ คือ สร้างสถานการณ์จำลองให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาได้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถฝึกได้ เพราะถ้ายากเกินไปผู้เรียนจะเกิดความเบื่อหน่าย ไม่มีแรงจูงใจ และไม่เกิดการเรียนรู้ แต่ถ้ากิจกรรมยากเกินไป จะทำให้ผู้เรียนไม่กล้าฝึกใช้ภาษา และเกิดความเครียดในการเรียน

กิจกรรมสุดท้ายที่จะนำเสนอ เป็นกิจกรรมที่ทำหาย และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้กลยุทธ์การพูดเพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ต้องการ ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษาอย่างอิสระและคล่อง (Fluency-Based Activity)

3. กิจกรรมช่องว่างข้อมูล (Information Gap)

กิจกรรมส่งเสริมการพูดอีกอย่างที่สามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารสองทาง คือ กิจกรรมช่องว่างข้อมูล (Information Gap) โดยผู้เรียนจะได้ฝึกพูด ผ่านการสนทนาเพื่อหาข้อมูลมาเติมเต็มในส่วนที่หายไปของตนเอง กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง ไม่ใช่ระหว่างผู้เรียนกับครู ครูมีหน้าที่กำกับ ดูแล ในการทำกิจกรรม ผู้เรียนสองคนหรือมากกว่านั้นจะหาข้อมูลที่หายไปโดยการถามคำถาม และเมื่อได้รับคำตอบในสิ่งที่ตนเองอยากทราบแล้ว ก็นำมาเติมข้อมูลของตนเองให้ครบถ้วน ซึ่งคำถามเหล่านั้น เรียกว่า Referential Questions หรือคำถามอ้างอิง กิจกรรมช่องว่างข้อมูลเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สื่อสาร และแลกเปลี่ยนเพื่อการแก้ปัญหา ข้อมูลที่หายไปอาจเป็นข้อเท็จจริง ความคิดเห็น หรือรายละเอียดอื่น ๆ ตามแต่บริบทที่ครูมอบหมาย ทั้งนี้ข้อมูลหรือเนื้อหาในการทำกิจกรรมอาจเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสิ่งที่ผู้เรียนได้อ่าน ดู หรือฟัง และเนื่องจากจุดประสงค์ของกิจกรรมนี้คือ เพื่อต้องการให้นักเรียนหาข้อมูลที่หายไปจากคู่สนทนา ดังนั้น ผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะการพูดแบบโต้ตอบจากการทำกิจกรรมนี้ (Ismaili & Bajrami, 2016) นอกจากนี้ Doughty and Pica (1986) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการถามความหมายของคำจากผู้พูด (Negotiation of Meaning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ โดยผู้เรียนจะได้รับการฝึกให้ใช้ภาษาในสถานการณ์จริง แต่ในขณะเดียวกันผู้เรียนจะไม่ได้ฝึกกลวิธีการสนทนา (Conversation Strategies) เหมือนที่เกิดขึ้นในกิจกรรม การอภิปราย และการแสดงบทบาทสมมติ

ขั้นตอนการทำกิจกรรม

ก่อนที่จะเริ่มกิจกรรม ครูควรสร้างข้อมูลจำเพาะให้ผู้เรียนแต่ละคู่/กลุ่ม เช่น ข้อมูลจากรูปภาพหรือจากข่าวในหนังสือพิมพ์ หลังจากนั้นต้องมีการวางแผนว่าจะให้ผู้เรียนทำงานเป็นคู่ หรือกลุ่ม และวางแผนว่าจะสามารถแบ่งข้อมูลได้อย่างไร ในขั้นต่อไปครูควรชี้แจงให้ผู้เรียนได้ทราบว่ากิจกรรมนี้เน้นให้พูดสื่อสารมากกว่าความถูกต้อง ดังนั้น ครูจะไม่แก้คำผิดในขณะที่ผู้เรียนกำลังทำกิจกรรม ครูจะใช้วิธีการจดบันทึก และให้คำแนะนำหลังจบกิจกรรมเท่านั้น (Everyday ESL, 2017)

Yuniarti (2008) ได้แบ่งขั้นตอนการทำกิจกรรม ออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ชี้แจงเกี่ยวกับกิจกรรม และขั้นตอนการทำกิจกรรม
2. สอนคำศัพท์ และประโยคที่จำเป็นต้องใช้ในบริบทนั้น ๆ
3. พูดเป็นตัวอย่าง
4. แจกบัตรคำที่มีข้อมูลไม่สมบูรณ์ เพื่อให้ผู้เรียนไปหาข้อมูลมาเติมเรื่องราวให้สมบูรณ์
5. ผู้เรียนเริ่มกิจกรรมโดยหาข้อมูลที่ขาดหายไปเติมให้ข้อมูลของตนเองให้สมบูรณ์
6. ประเมินกิจกรรม

ก่อนทำกิจกรรมนี้ ครูควรวางแผน และเตรียมข้อมูลอย่างดี เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่น และผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการหาข้อมูล แต่ถึงอย่างไรก็ตามก่อนที่จะจัดกิจกรรมนี้ ครูควรต้องพิจารณาถึงความสามารถของผู้เรียน และจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นหลัก เพราะทุกกิจกรรมไม่ได้เหมาะกับทุกจุดประสงค์การเรียนรู้

ประโยชน์และข้อจำกัดของกิจกรรมช่องว่างข้อมูล

กิจกรรมช่องว่างข้อมูลเป็นกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ในกรณีที่ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีเป้าหมายที่ชัดเจน และตรงไปตรงมา ผู้เรียนมีหน้าที่ในการหาข้อมูลที่ขาดหายไป โดยการถามคำถาม ดังนั้น แรงจูงใจในการทำกิจกรรมนี้จึงมีอยู่มาก เพราะผู้เรียนจะพยายามหาข้อมูลที่ขาดหายไปให้สำเร็จ ผู้เรียนได้ฝึกทำงานในสิ่งแวดล้อมที่ถูกกำหนด รวมทั้งได้ฝึกใช้ภาษาอังกฤษจากการพูด และฟังเพื่อหาข้อมูลมาเติมส่วนที่หายไป (American English, n.d.)

Ur (1996) และ Afrizal (2015) ได้สรุปประโยชน์ของการทำกิจกรรมช่องว่างข้อมูล

1. ผู้เรียนได้มีโอกาสสื่อสารได้มากขึ้นในชั้นเรียน โดยครูเป็นผู้แนะนำ และจัดเตรียมสื่อตามสาระที่สอน (Facilitator) เช่น เตรียมกิจกรรม ปูพื้นฐานความรู้ ให้การช่วยเหลือหรือแนะนำเมื่อผู้เรียนต้องการ (Scaffolding)
2. ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการพูด เพราะต้องสื่อสาร และแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ กิจกรรมนี้สามารถทำเป็นกลุ่ม คู่ หรือทั้งห้องก็ได้ นักเรียนจะมีความมั่นใจในการทำกิจกรรม เพราะว่าทุกคนจะมีข้อมูลที่สำคัญ และไม่เหมือนใครในชั้นเรียน
3. เป็นกิจกรรมที่เหมือนจริง ดังนั้นครูจะสามารถเข้าถึงความสามารถในการสื่อสารที่แท้จริงของผู้เรียนได้
4. สามารถออกแบบกิจกรรมได้อย่างหลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับความหมาย รูปแบบ หรือเนื้อหาในหลักสูตร เช่น กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูด โดยใช้คำศัพท์ หรือรูปแบบไวยากรณ์ที่กำหนด
5. เสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ แก้ปัญหา ฟังเพื่อหาข้อมูล และการทำงานร่วมกับผู้อื่น
6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูดอย่างเท่าเทียมกัน และผู้เรียนสามารถจะพูดได้มากเท่าที่ต้องการจะพูด อย่างไรก็ตาม ในการทำกิจกรรมครูควรตระหนักถึงข้อจำกัด ดังต่อไปนี้
 1. การสื่อสารที่ไม่เป็นไปตามหลักภาษาและถูกไวยากรณ์ เพราะผู้เรียนมุ่งเพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการเท่านั้น ดังนั้น ความถูกต้องของภาษาจึงถูกลดความสำคัญลง (Ismail & Bajrami, 2016)
 2. ผู้เรียนจะไม่ได้ฝึกกลยุทธ์การสนทนา (Conversation Strategies) เหมือนที่ได้จากกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ และกิจกรรมการพูดอภิปราย (Hedge, 2016)
 3. ครูต้องเตรียมผู้เรียนก่อนเริ่มกิจกรรมอย่างรอบคอบ ผู้เรียนต้องทราบว่าต้องหาข้อมูลอะไร อย่างไร และจากผู้ใด เพราะเป็นกิจกรรมที่เน้นเนื้อหา (Yuniarti, 2008)

จากข้อมูลที่กำลังจะพบว่าการกิจกรรมช่องว่างข้อมูลเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์หลายด้าน ที่สำคัญคือเป็นกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนอยากพูดสูง ทั้งนี้ผู้เรียนยังได้ฝึกทักษะย่อย ๆ เช่น การอธิบายความหมายให้ชัดเจน (Clarifying) การเลือกใช้ถ้อยคำใหม่เพื่อสื่อความหมายให้ชัดเจนขึ้น (Rephrasing) จากการทำกิจกรรมนี้ด้วย นอกจากนี้แล้วกิจกรรมนี้ยังเน้นให้ผู้เรียนได้พูดอย่างอิสระ เน้นผลสำเร็จของการสื่อสารมากกว่าหลักภาษา แต่ทั้งนี้กิจกรรมจะมีประสิทธิภาพหรือผู้เรียนได้ฝึกอย่างเต็มที่หรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับการวางแผนอย่างรอบคอบของครูผู้ควบคุมกิจกรรมเป็นหลัก

บทสรุป

กิจกรรมที่กำลังจะมา ทั้ง 3 กิจกรรมล้วนแต่มีประโยชน์ และมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ครูควรเลือกใช้กิจกรรมที่เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ สามารถทางด้านภาษา ความสนใจ และวัยของผู้เรียน ทั้งนี้ก็เพื่อสร้างแรงจูงใจ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างเต็มที่ เพราะการพูดนั้นเป็นทักษะที่ผู้เรียนต้องแสดงออก (Productive Skill) จึงจะสามารถประเมินผลได้ Afrizal (2015) และก่อนที่จะให้ผู้เรียนทำกิจกรรมใด ๆ ครูควรต้องพิจารณาว่า ต้องการพัฒนาทักษะการพูดแบบใดให้กับผู้เรียน เช่น การสนทนาในชีวิตประจำวัน ก็สามารถเลือกทำกิจกรรมบทบาทสมมติ หากต้องการพัฒนาทักษะการต่อรองความหมาย ครูควรเลือกทำกิจกรรมช่องว่างข้อมูล หรือถ้าต้องการพัฒนาทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล ก็สามารถเลือกกิจกรรมการอภิปรายได้ อย่างไรก็ตาม ครูสามารถจัดกิจกรรมทั้งสามกิจกรรมในหนึ่งบทเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาว่าเหมาะสมกับกิจกรรมแบบใด ท้ายที่สุดทุกกิจกรรมจะไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด หากครูไม่ประเมินผล หรือให้คำแนะนำหลังจากจบกิจกรรม เพราะผู้เรียนสามารถนำเอาผลการประเมิน และข้อเสนอแนะเหล่านั้นไปปรับปรุงเพื่อพัฒนาทักษะการพูดของตนเองในโอกาสต่อไป ซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จสูงสุดในการทำกิจกรรมนั้น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- สมจิต ชิวปรีชา. (2540). *วาทวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Afrizal, M. (2015). A Classroom Action Research: Improving Speaking Skills through Information Gap Activities. *English Education Journal*, 6(3), 342–355.
- American English (n.d.). Teacher's Corner: Speaking - Information Gap Activities. Retrieved August 20, 2019, from <https://americanenglish.state.gov/resources/teachers-corner-speaking-information-gap-activities>
- Anderson, J. (2006). *Role Play for Today*. Hoe Lane: Delta Publishing.
- British Council, (2015). *A few discussion activities for English language students*. Retrieved June 23, 2019, from <https://www.britishcouncil.org/voices-magazine/few-discussion-activities-english-language-students>.
- Brown, H. D. (1994). *Principles of Language Learning and Teaching*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, Inc.
- Budden, J. (2004). "Role play" *British Council*. Retrieved June 23, 2019, from <http://www.teachenglish.org.uk/think/articles/role-play>.
- Celce-Murica, M. (Ed.). (2001). *Teaching English as a second or foreign language*. Boston, MA: Heinle and Heinle.
- Chaney, A. (1998). *Teaching oral communication in grades k-8*. USA.: A Viacom Company.

- Derakhshan, A., Nadi K., A. & Beheshti, F. (2016). Developing EFL Learner's Speaking Ability, Accuracy and Fluency. *English Language and Literature Studies*, 6, 177.
- Doughty, C. & Pica, T. (1986). "Information Gap" Tasks: Do They Facilitate Second Language Acquisition? *TESOL Quarterly*, 20(2), 305-325.
- Everyday ESL. (2017). How to Use Information Gap Activities for Authentic Communication. Retrieved July 06, 2019, from <https://everydayesl.com/blog/2017/11/28/how-to-use-information-gap-activities-for-authentic-communication>.
- Harmer, J. (1984). *The Practice of English Language Teaching*. London: Longman.
- Harmer, J. (1998). *How to teach: An Introduction to the Practice of English Language Teaching*. England: Longman.
- Harmer, J. (2001). *The practice of English language teaching*. 3rd Ed. London: Longman.
- Harmer, J. (2005). *The practice of English language teaching*. 3rd Ed. Harlow: Pearson Education Limited.
- Harmer, J. (2007). *The practice of English language teaching*. 4th Ed. London: Longman.
- Harmer, J. (2012). *Essential teacher knowledge*. Harlow: Pearson Education Limited.
- Hedge, T. (2016). *Teaching and Learning in the Language Classroom*. New York: Oxford University Press.
- Huang, I, Y. (2008). Role Play for ESL/EFL Children in the English Classroom. *The Internet TESL Journal*, 14(2). Retrieved from <http://iteslj.org/Techniques/Huang-RolePlay.html>.
- Ismaili, M. & Bajrami, L. (2016). Information Gap Activities to Enhance Speaking Skills of Elementary Level Students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 232. 612-616. Retrieved from <https://10.1016/j.sbspro.2016.10.084>.
- Kowalska, B. (1991). *Let Them Talk in English*. Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Kusnierek, A. (2015). Developing Students' Speaking Skill through Role-Play. *World Scientific News*, 1(2), 73-111.
- Ladousse, G. P. (2004). *Role Play*. New York: Oxford University Press.
- Leong, L.-M., & Ahmadi, S. M. (2017). An analysis of factors influencing learners' English speaking skill. *International Journal of Research in English Education*, 2(1), 34-41.
- Nunan, D. (1995). *Language Teaching Methodology: A Textbook for Teachers*. NY: Phoenix Ltd.
- Nunan, D. (2005). *Task Based Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nurbaya, S., Salam, U, & Arifin, Z. (2016). Improving Students' Speaking Ability through Role Play. *Jurnal Pendidikan dan Pembelajaran*, 5(10), 1-13.
- Porter-Ladousse, Gillian. (1987). *Role play*. Oxford: Oxford University Press.
- Richard, Jack C. & Renandya W.A. (2002). *Methodology in language Teaching: An Anthology of Current Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Riyanto, A. D. (2015). *Improving Speaking Skill through Small Group Discussion (A Classroom Action Research for the Third Grade Students of Vocational Secondary School Pancasila Salatiga in the Academic Year 2015/2016)*. (A Graduating Paper, State Institute for Islamic Studies (IAIN) Salatiga).
- Rogers, S & Evans, J. (2008). *Inside Role-Play in Early Childhood Education*. Routledge, USA, and Canada.
- Sartika, D. (2016). Teaching speaking using the Information Gap technique. *English Education Journal*. 7(3).
- Schmitt, R. (2012). Applied linguistic. In *Speaking and pronunciation*. A. Burns & B. Seidhofer (Eds.), pp.197-199. London: Great Britain press.

- Souhila, B. (2015). *The Use of Role-Plays as a Teaching Technique to Develop Foreign Language Learners' Oral Proficiency Case Study: Second Year Students at Biskra University*. (Dissertation, Master Degree in Sciences of the Languages. University of Biskra. People's Democratic, Republic of Algeria).
- Thornbury, S. (2005). *How to Teach Speaking*. Edinburgh: Pearson Education Limited.
- Ur, P. (1996). *A Course in Language Teaching. Practice and Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Yuniarti, D. R. (2008). *The Use of Information Gap in Developing the Students' Speaking Skill-The case of Grade VII Students of SMP N 2 Tegowanu- Grobogan Academic year 2008/2009*. (Undergraduate Thesis. Semarang: State University of Semarang).